

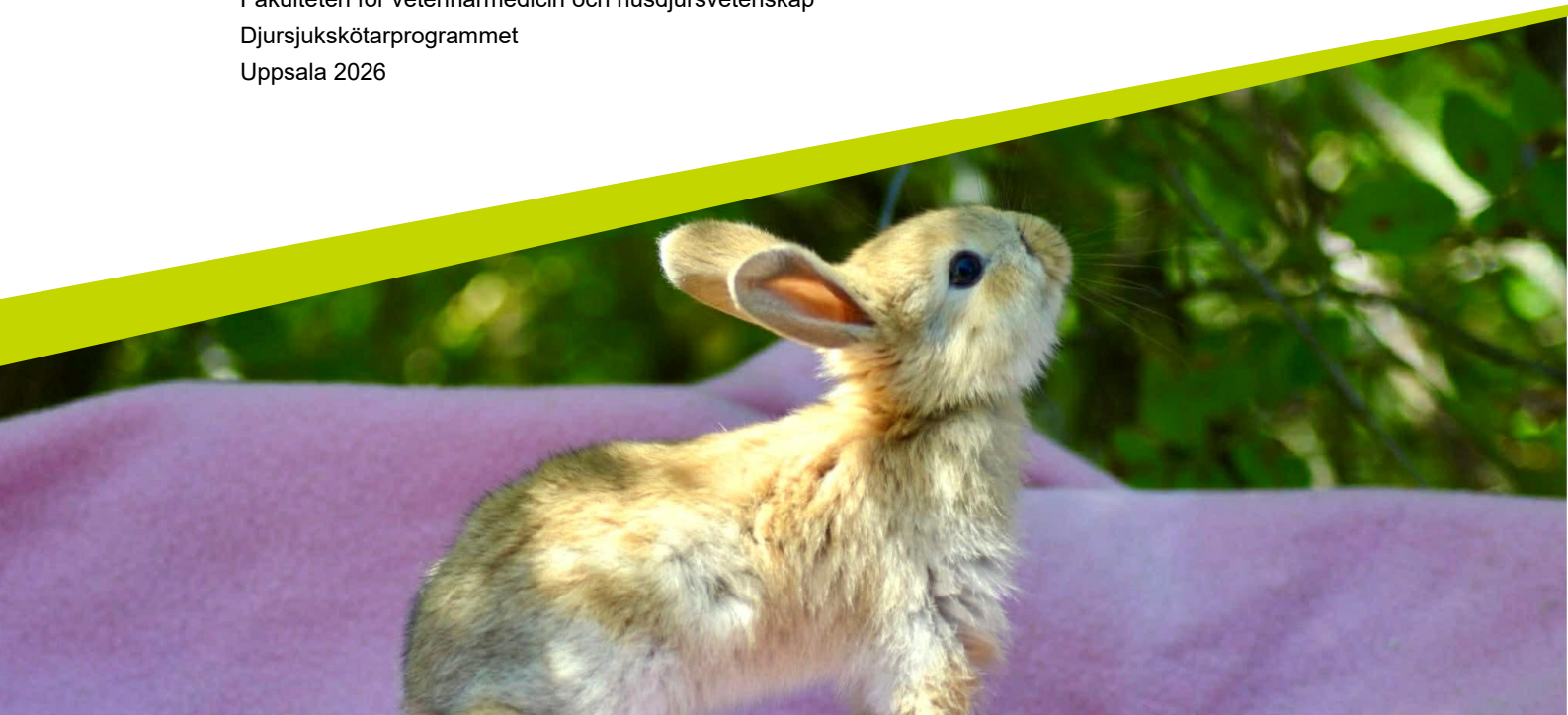

Svenska kaniners möjligheter till akutvård

Veterinärklinikernas inställning till kaniner på akutmottagningen

Amalia Modh och Kajsa Palmgren

Självständigt arbete i djuromvårdnad • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Djursjukskötprogrammet
Uppsala 2026

Svenska kaniners möjligheter till akutvård. Veterinärklinikernas inställning till kaniner på akutmottagningen

Emergency Veterinary Care for Rabbits in Sweden. Veterinary clinic's attitudes

Amalia Modh och Kajsa Palmgren

Handledare:	Maria Andersson, Sveriges Lantbruksuniversitet, institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd
Bitr. handledare:	Anna Lundberg, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd
Examinator:	Claes Anderson, Sveriges Lantbruksuniversitet, institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd
Omfattning:	15 hp
Nivå och fördjupning:	Grundnivå, G2E
Kurstitel:	Självständigt arbete inom djuromvårdnad
Kurskod:	EX0994
Program/utbildning:	Djursjukskötprogrammet
Kursansvarig inst.:	Institutionen för kliniska vetenskaper
Utgivningsort:	Uppsala
Utgivningsår:	2026
Omslagsbild:	Amalia Modh
Upphovsrätt:	Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Nyckelord:	akutmottagning, djurhälsopersonal, kanin, kaninägare, kunskap, <i>Oryctolagus cuniculus</i> , utbildning, veterinärklinik

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd
Djuromvårdnad

Sammanfattning

Som bytesdjur är kaniner av naturen programmerade att dölja sjukdom och smärta. Som sällskapsdjur är det inte alltid en fördelaktig egenskap då det innebär svårigheter för kaninägare att upptäcka sjukdom vilket medför att kaninerna ofta kan vara väldigt sjuka när de väl tas till veterinären. Många sjukdomstillstånd kräver mer eller mindre akut vård, varför det är viktigt med tillgängliga akutmottagningar runtom i Sverige. Ägare till exotiska sällskapsdjur, vilka innefattar kaniner, anser bristen på kunniga veterinärer som en av de största svårigheterna med att äga exotiska sällskapsdjur.

Syftet med detta kandidatarbete var att undersöka möjligheterna till akut vård för kaniner i Sverige. En enkät skapades och publicerades i Facebookgrupper för personal inom djurens hälso- och sjukvård och genererade 102 svar varav 90 fullständiga som inkluderades i arbetet. Enkäten var öppen i tre veckor och bestod av olika typer av frågor. Arbetet innefattar även en litteraturbakgrund med information kring sjukdomstillstånd som medför akuta veterinärbesök.

I enkäten uppgav personal på svenska veterinärkliniker kunskapsbrist som en av de största utmaningarna med att ta emot och behandla kaniner på akutmottagningen, oberoende av yrkestitel och utbildning. Flertalet menade att möjligheten att ta emot kaniner på akutmottagningen berodde på vilken personal som fanns tillgänglig vid tillfället. En stor andel av respondenterna angav att kliniken denne arbetade på vid tillfället då enkäten besvarades tog emot kaniner i någon utsträckning, men vad som kunde erbjudas varierade kraftigt. En klar majoritet önskade bättre möjligheter att ta emot och behandla kaniner på akutmottagningen där fortbildning, större intresse och mer kunskap inom olika områden i stor utsträckning angavs vara önskade förbättringsområden.

Nyckelord: akutmottagning, djurhjälsopersonal, kanin, kaninägare, kunskap, *Oryctolagus cuniculus*, utbildning, veterinärklinik

Abstract

As prey animals, rabbits are naturally programmed to hide illness and pain. As companion animals this is not always a beneficial trait as it makes it difficult for owners to detect disease, which often results in rabbits being severely ill by the time they are taken to a veterinarian. Many medical conditions require varying degrees of urgent or emergency care, which is why access to emergency services is important. Owners of exotic companion animals, including rabbits, consider the lack of knowledgeable veterinarians to be one of the greatest challenges of owning such pets. The aim of this study was to examine the availability of emergency care for rabbits in Sweden. A survey was designed and distributed in Facebook groups for animal healthcare personnel. The survey received 102 responses, of which 90 were complete and included in the analysis. The study also includes a literature review containing information on medical conditions that result in emergency veterinary visits.

In the survey animal healthcare personnel at Swedish veterinary clinics reported a knowledge gap as one of the primary challenges in admitting and treating rabbits in the emergency department, regardless of professional title or level of education. Numerous respondents stated that the ability to admit rabbits to the emergency department depended on which staff members were available at the time. A large proportion of respondents indicated that the clinic at which they were employed at the time of completing the survey accepted rabbits to some extent, but what could be offered varied considerably. A clear majority wished for improved capacity to admit and treat rabbits in the emergency department, where continuing education, increased interest and increased knowledge in various areas were largely identified as desired areas for improvement.

Keywords: animal healthcare personnel, education, emergency department, knowledge, *Oryctolagus cuniculus*, rabbit, rabbit owners, veterinary clinics

Innehållsförteckning

Tabellförteckning	7
Figurförteckning	8
Förkortningar	9
1. Inledning	10
2. Syfte och frågeställningar	11
3. Bakgrund	12
3.1 Kaniner som sällskapsdjur	12
3.2 Gastrointestinala problem	13
3.3 Tandproblem	14
3.4 Respiratoriska problem	14
3.5 Neurologiska symptom	15
3.6 Ögonsjukdomar	16
3.7 Dystoki	16
3.8 Skelettskador	17
4. Material och metod	19
4.1 Litteraturstudie	19
4.2 Enkätstudie	19
4.3 Bearbetning av data	20
5. Resultat	21
5.1 Svarsfrekvens	21
5.2 Enkätresultat	21
5.3 Självskattning av nivå av trygghet.....	27
6. Diskussion	30
7. Slutsats	35
Referenser.....	36
Studenternas AI-utlåtande	39
Tack	40
Bilaga 1 Enkätfrågor	41

Tabellförteckning

Tabell 1. Respondenternas svar på frågorna "Om du vill ange skulle vi uppskatta att få veta i vilken stad eller på vilken klinik du arbetar (frivilligt)" (n=68) samt "Tar ni emot kaniner på akutmottagningen?" (n=76) Svaren grupperades utifrån vilket län respondenterna arbetade i.....	22
Tabell 2. Respondenternas svar på frågan "Vad är anledningen till att ni ej tar emot kaniner? Fler svar är möjliga." (n=7).....	26

Figurförteckning

Figur 1. Respondenternas svar på frågan "Vad är din yrkesroll?". (n=76). Angivet i antal och procent.	21
Figur 2. Respondenternas svar på frågan "Vilka resurser finns på akutmottagningen när det kommer till kaniner? Fler svar är möjliga". (n=69).	24
Figur 3. Respondenternas svar på frågan "Önskar ni ha bättre möjlighet att ta emot och behandla kaniner?". (n=69). Angivet i antal och procent.	25
Figur 4. Respondenternas svar på frågan "Vad önskar ni vore bättre? Fler svar är möjliga". (n=64).	25
Figur 5. Respondenternas svar på frågan "Vad skulle krävas för att er akutmottagning skulle ta emot kaniner? Fler svar är möjliga". (n=7)	27
Figur 6. Respondenternas svar på frågan "I hur stor utsträckning känner du dig trygg i diagnostisering av kaniner?". (n=13).	28
Figur 7. Respondenternas svar på frågan "I hur stor utsträckning känner du dig trygg i hantering av kaniner?". (n=76).	28
Figur 8. Respondenternas svar på frågan "I hur stor utsträckning känner du dig trygg i behandling av kaniner?". (n=76).	29

Förkortningar

SLU	Sveriges lantbruksuniversitet
GI	Gastrointestinal
E. Cuniculi	<i>Encephalitozoon cuniculi</i>
Leg.	Legitimerad

1. Inledning

Tamkaninen *Oryctolagus cuniculus* har varit en del av mänsklig civilisation i över 1000 år (Mitchell & Tully 2009) och är enligt statistik från Agria (2024) det tredje vanligaste sällskapsdjuret i Sverige. Inom svensk veterinärmedicin räknas kaniner som ett exotiskt sällskapsdjur.

I djurskyddslagen 4 kap. 1§ Vård av djur och operativa ingrepp (SFS 2022:1465) anges att ”ett djur som är skadat eller sjukt ska snarast ges nödvändig vård eller avlivas” (SFS: 2022:1465). Hos Sveriges Kaninvälfärdsförening finns idag 27 kliniker listade som kaninvänliga kliniker. Inte alla listade kliniker har akutmottagning eller öppet utanför ordinarie arbetstid. En stor andel av klinikerna är lokaliserade i Stockholms län, Västra Götalands län och Uppsala län som alla har tre till fyra listade kliniker i varje län, till skillnad från flertalet andra län som har en eller två. Många av Sveriges län finns inte listade alls (Sveriges Kaninvälfärdsförening u.å.) vilket kan indikera att kaninägare kan bli tvungna att åka långa sträckor för att få tillgång till veterinärvård om deras kaniner blir sjuka.

I studentarbetet av Fallström (2025) fick djurägare till exotiska sällskapsdjur ange vad de tyckte var svårt med att äga ett exotiskt sällskapsdjur. Flertalet respondenter angav svårigheter med att få veterinärvård till sina exotiska sällskapsdjur, främst under jourtid, som en av de största utmaningarna. I samma arbete angav djurhälsovårdspersonal att de inte ansåg sig ha fått någon större mängd utbildning kring exotiska sällskapsdjur under sin utbildning. Endast en fjärdedel angav att de fått möjlighet till praktisk övning och över 90% angav att utbildningen kring exotiska sällskapsdjur inte var tillräcklig. En majoritet angav även att de hade önskat mer utbildning om exotiska sällskapsdjur i utbildningen.

Det saknas information kring kaniners möjlighet till akut veterinärvård i Sverige idag vilket föranlett detta kandidatarbete i djuromvårdnad. Enkätstudien var riktad till smådjurskliniker med akutmottagning med intentionen att tydliggöra hur situationen ser ut i Sverige idag.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med detta kandidatarbete är att ta reda på vilka sjukdomstillstånd som leder till att kaniner tas till akutmottagningen samt i vilken utsträckning svenska veterinärkliniker tar emot kaniner på akutmottagningen. Arbetet syftar även till att ta reda på vad som skulle krävas för att de kliniker som i dagsläget inte gör det skulle kunna tänka sig göra det i framtiden och vad som upplevs vara de största utmaningarna med att ta emot kaniner på akutmottagningen.

Frågeställningarna som behandlas i arbetet är följande:

- Hur ställer sig svenska veterinärkliniker till att ta emot kaniner på akutmottagningen och vad upplevs vara de största utmaningarna?
- Vad skulle krävas för att de kliniker som i dagsläget inte tar emot kaniner skulle kunna tänka sig börja göra det?
- Vilka är några av de vanliga sjukdomstillstånden som kaniner tas till veterinärklinikens akutmottagning för?

3. Bakgrund

3.1 Kaniner som sällskapsdjur

Som bytesdjur är kaniner programmerade att dölja smärta och sjukdom (DeCubellis 2016; Mäkitaipale et al. 2015). När de väl uppvisar symptom är det ofta långt gångna förlopp av kroniska eller subakuta problem, hos tamkaniner ofta till följd av felaktig skötsel eller utfodring (DeCubellis 2016). I studien av Forder et al. (2024) jämfördes hur en expertgrupp och djurägare graderade kaniners smärta utifrån videoklipp. För kaniner med ingen smärta och svår smärta svarade många kaninägare likt expertgruppen, medan ägarna var benägna att bedöma lägre smärtnivå på de kaniner expertgruppen bedömt ha mild och måttlig smärta.

Kaniner domesticerades senare än hundar, katter och illrar vilket kan ha berott på att de upplevdes svåra att träna, bedömdes harmlösa samt förökade sig bra även i fångenskap utan människors inblandning (Naff & Craig 2012). Det var troligtvis inte förrän på 500-talet som en domesticering faktiskt påbörjades, då selektion framför allt gjordes på storlek och på mitten av 1500-talet var variation i storlek och färg väl etablerat (Naff & Craig 2012).

De senaste åren har det blivit allt vanligare att ha kaniner som frigående husdjur, till skillnad från hur de tidigare ofta hölls i burar (Crowell-Davis 2021). Kaniner är snabba och kan nå maxhastigheter mellan 40 och 72 kilometer i timmen beroende på kaninens ras (Crowell-Davis 2021). Vidare menar Crowell-Davis (2021) att detta är argument för varför kaniner inte bör hållas instängda i burar.

I en studie utförd av Rooney et al. (2014) i Storbritannien fick kaninägare svara på en enkät om hur de höll och utfodrade sina kaniner. 95,7% angav att de gav sin kanin morötter och 98,3% att kaninen gavs hö. Däremot uppgav 10,6% att kaninen inte fick hö varje dag och varav 1,7% aldrig. 74,1% av ägarna gav pellets dagligen och 32,5% gav en müsli liknande blandning. Av de som gav müsli angav 52% att kaninen uppvisade selektiva ätbeteenden och lämnade vissa delar av fodret. Klorna kontrollerades oftast varje vecka, medan tänderna oftast kontrollerades varje månad. Smutsig bakdel var det mest frekvent rapporterade hälsorelaterade problemet där 30,1% av ägarna angav att det förekom ibland, oberoende förekomst av bakomliggande sjukdom. 53,6% av ägarna angav att de såg cecotrofer ibland och 9,4% att de såg dessa ofta. Öronproblem, fluglarvsangrepp och tandsjukdomar var de sjukdomstillstånd som var anledning till att flest ägare tog sin kanin till veterinären (Rooney et al. 2014).

3.2 Gastrointestinala problem

Kaniner är grovtarmsjäsare och är därför anpassade till att bryta ner fiberrik och näringsfattig föda (DeCuballis 2016). Blindtarmen och dess bakterieflora är livsviktig för kaninens överlevnad (Oglesbee & Lord 2020). Felaktig utfodring med för lite fibrer och för mycket kolhydrater ökar risken för obalans i tarmfloran och ökning av opportunistiska patogener (DeCuballis 2016). Mikrobiotan i blindtarmen bidrar till att bryta ned fibrer till smältbara näringsämnen vilka kaninerna får i sig genom förtäring av cecotrofer (Oglesbee & Lord 2020).

Gastrointestinala (GI) problem är en vanlig orsak till att kaniner tas till veterinär (Desprez & Chassang 2025). Att en kanin inte äter eller inte bajsar som normalt blir snabbt ett livshotande tillstånd. Anledningarna till anorexi kan vara många och av olika allvarlighetsgrad. DeCuballis (2016) beskriver allt från smärta, stress, tandproblem, obalans i tarmfloran och antibiotika behandling till direkt livshotande tillstånd som ileus, obstruktion, gasfyllda tarmar (tympanism) och tarmvred (volvulus) som möjliga orsaker.

Oglesbee och Lord (2020) beskriver GI-stas, ofta även kallat magatoni, som ett samlingsbegrepp för tillstånd som leder till minskad eller avsaknad tarmmotorik hos kaniner. De menar även att detta ofta sätts som slutlig diagnos men att orsaken till GI problemen bör undersökas i de fall det är möjligt. Kaniner med magatoni tenderar att inte vilja äta vilket i sin tur förvärrar tillståndet då brist på substrat i tarmarna bidrar till minskad tarmmotorik och tillståndet blir snabbt livshotande om inte behandling sätts in (Oglesbee & Lord 2020).

GI-obstruktion kan enligt Oglesbee och Lord (2020) delas in i två kategorier, en akut och en rörlig. Den akuta formen anges leda till GI dilatation och är akut och direkt livshotande. Båda kategorierna beskrivs ofta bero på päls, som kaninen får i sig då den tvättar sig, som bildar klumpar i tarmen. Exakt var och hur dessa formas beskrivs vara okänt men obstruktionens lokalisering avgör förloppet hastighet. Den vanligaste orsaken till att kaniner dör av GI-obstruktion är hypovolemisk chock då stora mängder vätska ansamlas i GI-kanalens lumen proximalt om obstruktionen (Oglesbee & Lord 2020). Vidare beskrivs tarmen ha ökad motilitet proximalt om en obstruktion vilket skiljer sig kraftigt från GI-stas som kännetecknas av nedsatt motilitet.

Röntgendiagnostik är rekommenderat för att ställa diagnos hos kaniner med GI problem och hjälper till att särskilja GI-stas från GI-obstruktion (Oglesbee & Lord 2020; Desprez & Chassang 2025).

3.3 Tandproblem

Kaniner har elodonta tänder som växer hela livet. Redan 1936 gjordes en studie där det mättes att kaninernas framtänder växte i snitt 2–2,5 mm per vecka (Shadle 1936). Tuggytan bibehålls normal genom tuggandet av föda och av tuggliknande rörelser kaninen gör vid vila (Harcourt-Brown 2007). Tandsjukdomar är vanligt förekommande och otillräcklig slitning kan leda till felväxta tänder som kan orsaka sår och obehag i munhålan (DeCuballis & Graham 2013). Tandsjukdomar kan ha många olika symptom innefattande anorexi, ökad salivering, viktnedgång, onormal avföring (DeCuballis & Graham 2013), selektiv ätning, palperabla svullnader längs mandibulas ventrala kant och horisontella linjer på framtänderna (Harcourt-Brown 2007). DeCuballis (2016) förklarar att kaniner med felaktigt bett på framtänderna ofta även har problem med kindtänderna. I studien av Mäkitaipale et al. (2015) framkom det att många kaniner med felaktigt bett hade ägare omedvetna om problemet. Tandproblem kan leda till reducerat födointag vilket i sin tur kan orsaka GI-problem (DeCuballis & Graham 2013).

Diagnostik av tandsjukdomar innefattar klinisk undersökning där skalle, käke, tänder och munhålan slemhinnor undersöks extra (DeCuballis & Graham 2013). Fullständig undersökning av kaniners tandhälsa kräver bilddiagnostik, antingen med röntgenbilder från fler vinklar eller med datortomografi (DT) (DeCuballis 2016). Skallens anatomi medför att kindtänderna är svåra att undersöka.

3.4 Respiratoriska problem

Luftvägarnas och svalgets anatomi medför att kaniner i normala fall enbart andas via nosen (Jekl 2021). Kaniner har dessutom relativt liten volym i thorax vilket medför att normal andning knappt syns på bröstkorgen då den i huvudsak styrs av aktivering av diafragma (Jekl 2021).

Dyspné hos kaniner kan ha flera orsaker, ibland kopplat till sjukdom i luftvägarna och i andra fall ett symptom på sjukdom i andra organsystem (Jekl 2021). Jekl (2021) menar att dyspné patofysiologiskt beror på brist på syre och överskott av koldioxid i kroppen vilket djuret försöker kompensera genom högre andningsfrekvens, ökat andningsdjup eller både och.

Pasteurella multocida anses tillhöra svalgets normalflora hos kanin och är en bakterie många individer bär utan att uppvisa symptom (Yang et al. 2022). I luftvägarna anses den vara en primär eller opportunistisk patogen som orsakar sjukdom när individen utsätts för specifika typer av stress (Yang et al. 2022).

3.5 Neurologiska symptom

Neurologiska sjukdomar kan yttra sig på flera olika sätt. På kanin är de vanligast uppvisade symptomen på neurologisk sjukdom head tilt, pares, paralyt och krampanfall (Meredith & Richardson 2015). Neurologiska symptom kan ha många olika orsaker.

I journalstudien av Gruber et al. (2008) var *Encephalitozoon cuniculi* (*E. cuniculi*) den vanligaste orsaken till neurologiska symptom hos kaniner. *E. cuniculi* är en parasit tillhörande gruppen mikrosporidier som finns världen över och kan angripa en stor mängd däggdjur, inklusive människor (Künzel & Fisher 2018). Sporer sprids med urinen och kaniner smittas därför ofta genom konsumtion av kontaminerad föda och vatten, men smitta kan ske redan i fosterstadiet (Meredith & Richardson 2015). Sporerna överlever i miljön i upp till fyra veckor i gynnsamma förhållanden, men är relativt lätta att sanera bort med lämpliga desinfektionsmedel, kokning eller autoklavering (Meredith & Richardson 2015). Parasiten angriper både lever, njurar, lungor, hjärta och det centrala nervsystemet (CNS) (Meredith & Richardson 2015). Vidare beskrivs att det i den angripna vävnaden sker cellruptur vilket frigör infektiösa sporer som orsakar granulomformation och inflammation i målorganen. Det beskrivs även att *E. Cuniculi* yttrar sig genom en rad symptom innefattande, men inte begränsat till, head tilt, bakbenspares, paralyt, spasm, njursvikt och död.

Diagnos kan vara svårt att ställa på levande kaniner då inga specifika tester finns (Meredith & Richardson 2015). Antikropps nivåer i serum kan analyseras där positiva resultat för IgG och IgM antikroppar indikerar att kaninen utsatts för parasiten men är inte tillräckligt för att säkert kunna säga att en pågående infektion är anledningen till uppvisande av symptom (Meredith & Richardson 2015). Positiva serologier i kombination med bedömning av klinisk bild ligger till grund för en misstänkt diagnos (Meredith & Richardson 2015). Infekterade kaniner utan sjukdomssymptom förekommer (Jeklova et al. 2010 se Meredith & Richardson 2015).

Otit är en relativt vanlig anledning till head tilt hos tamkaniner, men då ungefär 70% av kaniner med diagnosen har problem bilateralt är symptom inte alltid tydliga (Meredith & Richardson 2015). Diagnosen ställs med hjälp av kliniska symptom, skullröntgen, bakteriologisk odling samt datortomografi eller magnetresonanstomografi (Meredith & Richardson 2015). De beskriver även att svårighetsgrad av symptom korrelerar med hur djupt i öronen problemen sträcker sig där svåra fall av intern otit kan nå hjärnan och orsaka kramper och hjärnhinneinflammation.

3.6 Ögonsjukdomar

Kaniner har lateralt placerade, utstående ögon med stora hornhinnor vilket medför ett synfält på 190° (Mitchell & Tully 2009) med visst färgseende och bra mörkerseende. Kaniner har tre ögonlock och blinkfrekvensen är tio till tolv gånger per timme (Peiffer et al. 1994). Kaniner har enbart en nasolakrimal gång för tårdränage och blockering av denna är vanligt hos tamkaniner vilket leder till ökat tårflöde (Mitchell & Tully 2009).

Den ytliga hornhinnan är väl innerverad och kaniner med skador på ögonen visar ofta övergripande symptom på smärta (Rózsa & Beuerman 1982 se Andrew 2002). Skada på epitelet leder till ökad tårproduktion, blefarospasm, konjunktival hyperemi och reflexmässig främre uveit vilket kliniskt ses genom sammandragen pupill och aqueous flare (Andrew 2002).

I studien av Andrew (2002) nämns hornhinnesar som det vanligast förekommande ögonproblemet hos kaniner. Skadorna beskrivs kunna ha olika graderingar innefattande sterila, icke läkande, infekterade eller snabbt utvecklande och orsakas ofta av någon form av trauma men även sjukdomar som bakomliggande orsak förekommer. Diagnosticeringen innefattar oftalmologisk och fysisk undersökning samt i många fall topikal infärgning med fluorescein för att se och mäta såret (Andrew 2002). Användning av schrimmer tear test beskrivs också samt spolning av nasolakrimala gången. Vidare beskrivs att behandlingen beror på orsak men kan innefatta antibiotika, smörjande ögondroppar eller operation.

En studie av Mitchell och Tully (2009) beskriver entropion, trauma och bakteriell infektion med exempelvis *Pasteurella* som vanliga orsaker till ögoninflammation. Diagnosticering beskrivs kräva noggrann undersökning, fördelaktigt innefattande bakteriologisk odling. Behandlingen anges bero på orsaken där bakteriella infektioner behandlas med topikal antibiotika och entropion med kirurgisk åtgärd.

Bulbprolaps förekommer och beskrivs i många fall bero på trauma eller felaktig hantering (Maini & Hartley 2019). Det prolaberade ögat bör snarast undersökas noggrant för bedömning av syn och ljusreflexer och är dessa intakta kan försök att återplacera ögat göras (Maini & Hartley 2019). Vid stora eller bestående skador kan enukleation krävas som åtgärd (Maini & Hartley 2019).

3.7 Dystoki

Dystoki innebär avsaknad av normal progression av förlossning och innebär att foster antingen inte kan stötas ut genom förlossningskanalen eller att detta sker med svårighet (Gleeson et al. 2019). Anledningarna kan vara hos honan, fostren eller båda (Gleeson et al. 2019). Hos honan kan underliggande

reproduktionsavvikelser, liten bäckenkapacitet, primär eller sekundär livmodersvaghet, systemisk sjukdom eller undernäring vara orsaker (Gleeson et al. 2019). Fostren kan i sin tur vara missbildade, felpositionerade, för stora, oproportionerliga med för stort huvud eller döda. Flera faktorer beskrivs kunna vara inblandade samtidigt samt att yttre faktorer som övervikt, malnutrition, stress och bristfällig skötsel kan ha en bidragande roll.

Kaninens normala förlossning innefattar tre steg (Gleeson et al. 2019). Förlossningen börjar ofta på morgonen med det första steget med inre livmoderssammandragningar och vidgning av cervix följt av steg två och tre av aktiva krystningar för att stöta ut foster och dess membran (Gleeson et al. 2019). Vidare beskrivs att kaninens förlossning skiljer sig från många däggdjur då förlossningens andra steg är kort och ofta inte överskrider 30 minuter vilket medför svårigheter för djurägare att uppfatta tecken på dystoki. Dystoki beskrivs vara ovanligt på kanin men att förekommande fall är ofta av obstruktiv typ (Gleeson et al. 2019).

Mitchell och Tully (2009) beskriver övervikt hos honan, för stora foster eller för svaga krystningar som de vanligaste orsakerna till dystoki. Kliniska tecken på dystoki innefattar krystningar som inte leder till födsel samt blodiga eller grönaktiga flytningar (Mitchell & Tully 2009).

En retrospektiv fallstudie av Gleeson et al. (2019) undersökte grad av lyckad behandling av dystoki hos nio tamkaniner och en vildkanin som inkommit till ett djursjukhus åren 1996 till 2016. Två av dessa avlivades efter bildiagnostik på grund av ägarens ekonomiska förutsättningar. Övriga åtta kaniner fick medicinsk behandling, assisterad vaginal förlossning eller kirurgisk åtgärd alternativt en kombination av dessa åtgärder. En av kaninerna som fick enbart medicinsk behandling avlivades senare och totalt skrevs sju av kaninerna ut från djursjukhuset efter lyckad behandling.

3.8 Skelettskador

Kaniner har relativt tunt skelett omgivet av mycket muskler vilket predisponerar ryggraden och de långa rörbenen för frakturer (Mitchell & Tully 2009). Ryggradsfrakturer kan bland annat bero på felaktig hantering där kaninens bakdel inte stötts korrekt (Hillyer 1994). Hillyer (1994) beskriver att symptom beror på skadans lokalisering men kan innefatta förlamning, svaghet samt inkontinens. Diagnostisering bör innefatta anamnes, klinisk undersökning samt röntgen av ryggraden (Mitchell & Tully 2009). Olika behandlingar kan vara lämpliga beroende på skadans omfattning. I vissa fall kan medicinsk behandling vara ett

alternativ medan operation är mer lämplig i andra (Mitchell & Tully 2009). Fall förekommer där avlivning är den rekommenderade utvägen.

I studien av Garcia-Pertierra et al. (2020) granskades journaler från totalt 28 kaniner som diagnosticerats med frakturer. Kaninerna hade en eller två frakturer per individ. Frakturerna diagnosticerades i de flesta fall med hjälp av klinisk undersökning och röntgendiagnostik och åtgärdades i många fall kirurgiskt, antingen stabiliserande eller med amputation. Vanligast var att ägarna inte visste hur skadan uppkommit, utan hittade kaninen halt, alternativt att kaninen blev akut halt när denne släpptes utanför sin bur. Av de inkluderade kaninerna återhämtade sig 24 av 28 efter behandling, två avlivades och fyra fick extremiteten amputerad.

4. Material och metod

4.1 Litteraturstudie

För arbetets introduktion och bakgrund genomfördes flertal sökningar i PubMed och Google Scholar. Sökorden som användes var; rabbit*, ”dental disease”, ”health survey”, veterinär*, pain, disease, dystocia, musculoskeletal, gastrointestinal, ”eye disease”, ”acquired dental disease”, neurological, respiratory, emergenc*. Dessa sökord kombinerades i olika konstellationer. Utvalda artiklars referenslistor användes för att hitta ytterligare referenser.

Ett studentarbete från veterinärprogrammet användes i arbetets inledning och relevanta hemsidor användes i bakgrunden.

4.2 Enkätstudie

En enkät bestående av totalt 14 frågor skapades i Netigate där respondenterna tilldelades olika frågor utifrån sina svar. Enkäten inleddes med en sida där respondenten fick ge sitt samtycke till insamlandet av personuppgifter. Därefter följde en fråga kring om respondenten arbetar på en smådjursklinik med akutmottagning, var svaret ”nej” kom respondenten direkt till en avslutande sida. Var svaret ”ja” fick respondenten ange dennes yrkesroll och kunde sedan välja att ange på vilken klinik eller i vilken del av landet personen arbetade. Efter det fick respondenten ange hur trygg denne känner sig på diagnostik, hantering och behandling av kaniner, där endast veterinärer fick svara på frågan kring diagnostik. Därefter ombads respondenten ange hur denne tror efterfrågan på akutsjukvård för kaniner kommer se ut framöver, om den kommer ”öka”, ”minska”, ”vara oförändrad” eller ”vet ej”. Respondenten fick även ange vad denne ansåg vara den största utmaningen med att ta emot kaniner på akutmottagningen. Efter det ställdes en fråga kring om kliniken där respondenten arbetar tar emot kaniner på akutmottagningen. Var svaret ”ja” följde frågor om vad kaniner erbjuds på akutmottagningen, om kliniken önskar bättre möjligheter att ta emot kaniner samt vad som önskades vara bättre. Var svaret ”nej” fick respondenten ange anledningar till att kaniner inte togs emot samt vad som skulle krävas för att kliniken skulle kunna tänka sig att ta emot kaniner i framtiden. Svartalternativen var envals-, flervals- eller fritextfrågor samt likertskalor beroende på typ av fråga. Enkätfrågorna finns i Bilaga 1.

Frågorna i enkäten utformades efter egen kunskap kring hur akutmottagningar ser ut och vad de erbjuder sina patienter. En testenkät skickades till arbetets handledare och reviderades därefter utifrån kommentarer. Testenkäten skickades sedan till familj och vänner för funktionstest och återkoppling kring frågornas uppbyggnad och tolkningsbarhet innan den publicerades i Facebookgrupper riktade till personal inom djursjukvården samt på personliga Facebooksidor. De grupper som enkäten delades i var: *Legitimerade Djursjukskötare*, *Veterinär- och DSS-studenter på SLU*, *Djursjukskötarestudenter på Ultuna* och *Veterinärmedicin exotics*. Enkäten var öppen i 3 veckor från 2026-02-17 – 2026-03-10. När enkäten varit öppen i två veckor publicerades en kommentar under inläggen med ett tack till alla som svarat på enkäten samt en påminnelse om att enkäten fortfarande var öppen i en vecka till.

4.3 Bearbetning av data

Resultaten bearbetades i Netigate och tabeller och diagram har skapats direkt i Word. Fritextsvaren exporterades till Excel där de bearbetades manuellt utifrån satta huvudområden. De citat från fritextsvar som inkluderats i resultatet återges i sin ursprungliga form inklusive eventuella skrivfel.

5. Resultat

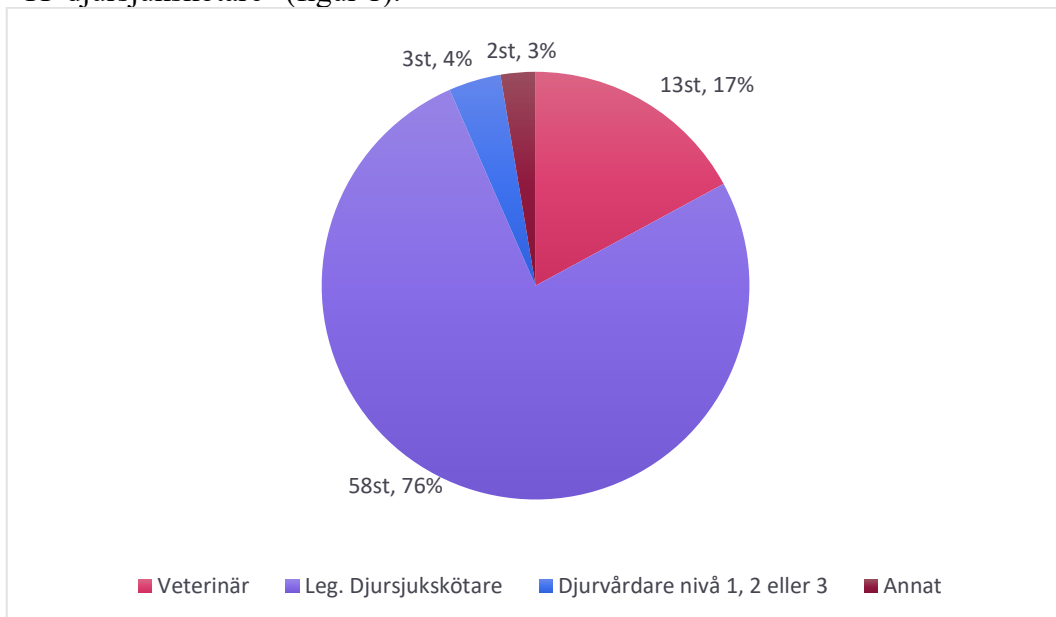
5.1 Svarsfrekvens

Enkäten var öppen i totalt 21 dagar och påbörjades av 102 respondenter varav 90 slutförde enkäten. Enbart respondenter som slutfört hela enkäten har räknats med i resultatet. Respondenterna tilldelades olika frågor utifrån vad de svarat varpå antalet svar på frågorna skiljer sig åt. Det totala antalet svar på varje fråga anges som (n=x).

5.2 Enkätresultat

Enkätens första fråga ”Arbetar du i nuläget på en smådjursklinik med akutmottagning?” kunde besvaras med ”Ja” eller ”Nej” där de respondenter som svarade ”Nej” tackades för sin medverkan. Totalt antal svar på frågan var 90 varav 77 ”Ja” och 13 ”Nej”.

Respondenterna fick ange sin yrkesroll. De som svarade ”annat” angav i fritext ”TF djursjukskötare” (figur 1).

Figur 1. Respondenternas svar på frågan ”Vad är din yrkesroll?”. (n=76). Angivet i antal och procent.

Respondenterna fick välja om de ville ange på vilken klinik eller i vilken stad de arbetar. Frågan var frivillig och besvarades av 68 respondenter. En respondent angav att denne arbetade på två kliniker i olika län vilka båda har inkluderats i resultatet, varför antalet svar överstiger antalet respondenter. Respondenternas

svar grupperades utifrån vilket län respondenten arbetade i för att få en överblick över hur svaren var spridda över landet (tabell 1). Respondenterna fick även ange om kliniken de arbetade på tog emot kaniner på akutmottagningen. Frågan besvarades av 76 respondenter (tabell 1).

Tabell 1. Respondenternas svar på frågorna "Om du vill ange skulle vi uppskatta att få veta i vilken stad eller på vilken klinik du arbetar (frivilligt)" (n=68) samt "Tar ni emot kaniner på akutmottagningen?" (n=76). Svaren grupperades utifrån vilket län respondenterna arbetade i.

Län	Ja	Nej	Beror på	Vet ej	Totalt
Stockholms län	6	0	8	0	14
Västra Götalands län	8	1	0	0	9
Skåne län	3	3	2	0	8
Västmanlands län	1	1	4	0	6
Uppsala län	5	0	0	0	5
Norrbottnens län	3	0	1	0	5
Östergötlands län	3	0	1	0	4
Gävleborg län	2	0	2	0	4
Hallands län	2	0	1	0	3
Värmlands län	1	0	1	0	2
Dalarnas län	2	0	0	0	2
Västernorrlands län	2	0	0	0	2
Jönköpings län	1	0	0	0	1
Örebro län	0	0	1	0	1
Jämtlands län	1	0	0	0	1
Södermanlands län	1	0	0	0	1
Gotlands län	1	0	0	0	1
Ej angivet län	5	2	2	0	9
Totalt antal svar	47	7	23	0	77

De respondenter som svarade "Beror på" (n=23) fick ange vad det beror på varav 11 respondenter på något sätt angav att det beror på vilken veterinär eller övrig personal som arbetar vid tillfället. Svaren redovisas nedan.

"Vilken veterinär som jobbar"

"Om den enda veterinär vi har som behandlar kaniner arbetar den dagen."

"Varje akutveterinär får själv bedöma om de vill ta emot kaniner. Vi tar alltid emot AVL."

"Vilken veterinär som jobbar"

”Bara om en veterinär med kunskap om kaniner finns på plats”

”Extremt sällan vi blir tillfrågade om riktigt akuta fall. Vi erbjuder alltid att lösa avlivning om den är så dålig. Vill de utreda/behandla beror det lite på symtomen kaninen söker för samt vem som finns på plats (liten arbetsplats med få anställda, inte alla bekväma att utreda/behandla).. Är det inte extremt akut har vi lättare hjälpa till och försöka oss på utredning. Är det väldigt akut kan vi försöka erbjuda smärtlindring, magmediciner, enklare undersökning etc efter behov men beror på situationen och vilka som jobbar..”

”vilka veterinärer som jobbar”

”Beror på vilka veterinärer som jobbar.”

”Veterinären”

”Vilka som arbetar”

”Det är upp till veterinärerna som är i tjänst”

Några andra svar redovisas nedan

”Om dem är riktigt dåliga, inte äter, inte bajsar, svårt att andas osv. Hältor, tänder och annat nej”

”Hänvisar i första hand till kliniker som är specialiserade på exotics men tar absolut emot annars”

”Vi rekommenderar mer avancerade fall till djursjukhuset i samma stad som har mer exo-intresserad personal”

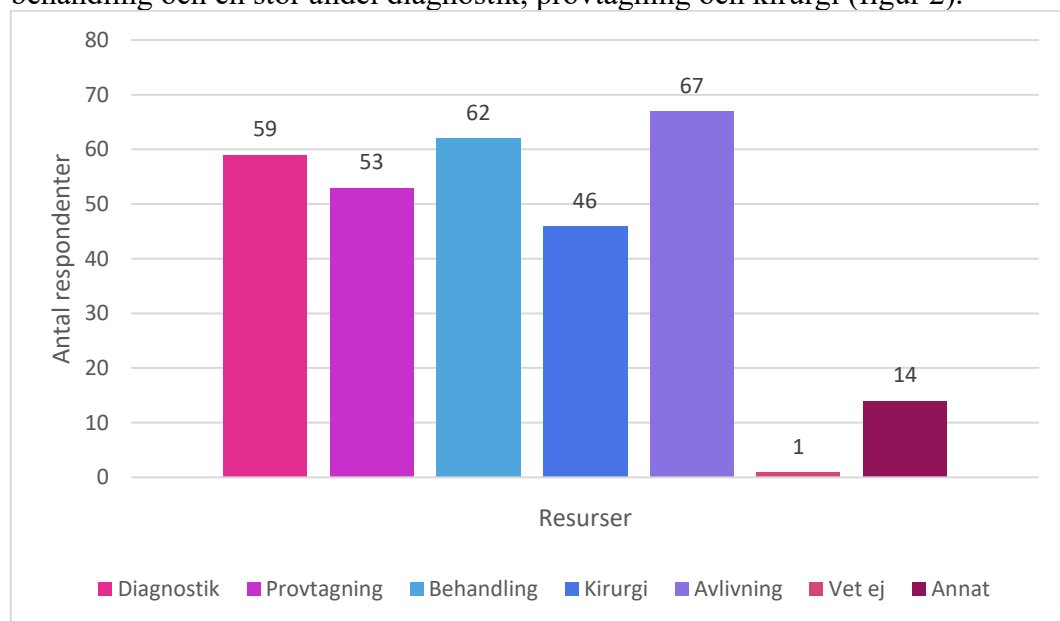
Övriga svar angav vilka fall som välkomnades och vad kaninen erbjöds på kliniken, vilket behandlas i kommande frågor i enkäten.

En fråga alla respondenter ställdes var ”Tror du att efterfrågan på akutsjukvård för kaniner kommer att:” där svarsalternativen var ”Öka”, ”Vara oförändrad”, ”Minska” och ”Vet ej”. Totalt svarade 76 respondenter på frågan där 64% (n=49) svarade ”Öka”, 21% (n=16) ”Vara oförändrad”, 1% (n=1) ”Minska” och 13% (n=10) ”Vet ej”.

Fritextfrågan ”Vad upplever du är den största utmaningen med att ta emot och behandla kaniner på akutmottagningen?” ställdes till samtliga respondenter. Frågan fick 76 svar. Flertalet respondenter har angivit fler anledningar i sina svar varför det totala antalet anledningar överskrider antalet respondenter som besvarat frågan. Av svaren innefattade 48 i någon utsträckning brist på kunskap, erfarenhet

eller utbildning hos personalen. Att kaninerna ofta är väldigt dåliga när de väl kommer till kliniken då ägarna inte uppfattat hur pass sjuka kaninerna är i tid angavs av 16 respondenter. Kaniners stresskänslighet och svårigheter att tillämpa en stressfri miljö på kliniken ansågs vara den största utmaningen av 14 respondenter. Ekonomiska aspekter från ägarnas håll och att de inte alltid är villiga att gå vidare på grund av kostnaderna angavs av 12 respondenter. En respondent belyste det faktum att besöken tar mycket tid i anspråk samt att de helst inte skriver in kaniner på vårdavdelningen och därför behöver avsätta ett undersökningsrum åt kaninen under hela vistelsen. Bristande lönsamhet för kliniken angavs av en respondent och avsaknad av lämplig utrustning av en annan. En respondent angav ”Djurägarens uppfattning om att en icke exspecialiseradveterinär kommer göra fel bedömning och ge fel behandling”.

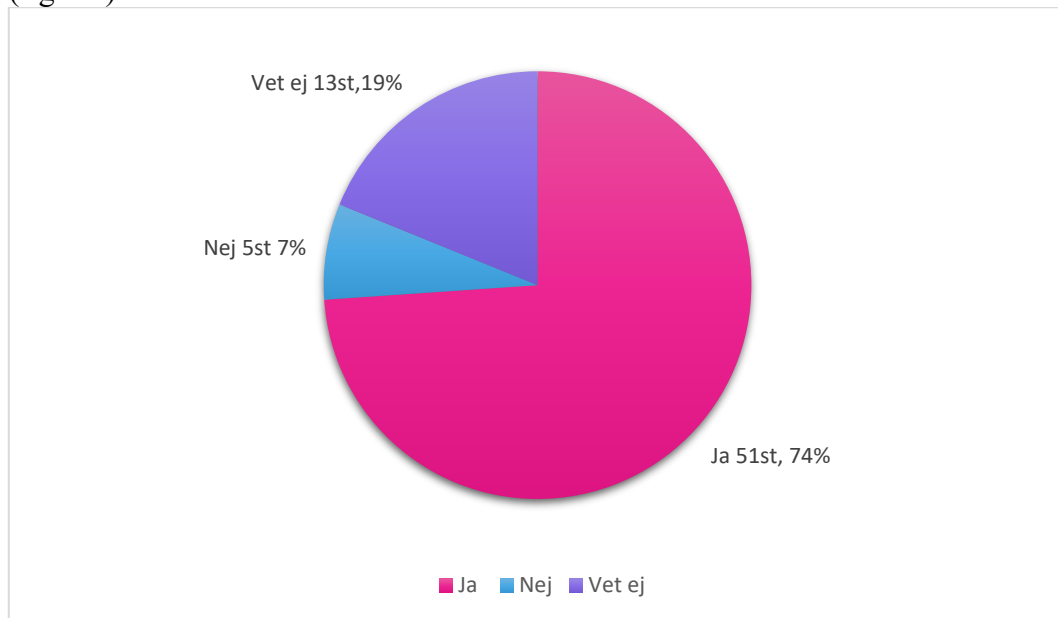
Både respondenterna som svarade ”Ja” och ”Beror på” på frågan ”Tar ni emot kaniner på akutmottagningen?” ställdes frågor kring resurser som finns på akutmottagningen. Nästan alla angav att de erbjuder avlivning, många erbjöd även behandling och en stor andel diagnostik, provtagning och kirurgi (figur 2).

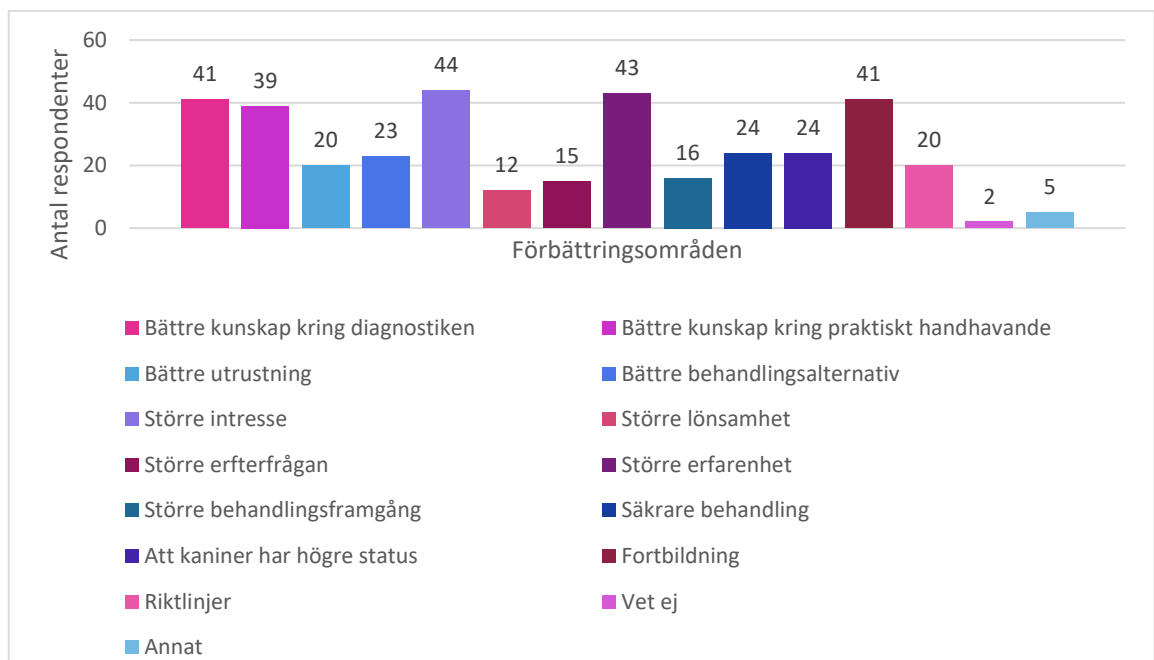
Figur 2. Respondenternas svar på frågan ”Vilka resurser finns på akutmottagningen när det kommer till kaniner? Fler svar är möjliga”. (n=69).

De respondenter som svarade ”Annat” fick i textruta utveckla. Där angavs av flertalet respondenter att det berodde på personalen på plats. Några angav möjligheter att skriva in på vårdavdelning och det förekom svar där respondenterna angav att de var osäkra på exakt vad som kan erbjudas.

Majoriteten av respondenterna angav önskan om bättre möjligheter att ta emot och behandla kaniner (figur 3). Avseende vad som önskades vara bättre svarade en betydande andel ”bättre kunskap kring diagnostiken”, ”bättre kunskap kring praktiskt handhavande”, ”större intresse”, ”större erfarenhet” och ”fortbildning” (figur 4).

Figur 3. Respondenternas svar på frågan "Önskar ni ha bättre möjlighet att ta emot och behandla kaniner?". (n=69). Angivet i antal och procent.

Figur 4. Respondenternas svar på frågan "Vad önskar ni vore bättre? Fler svar är möjliga". (n=64).

De som svarade "Annat" (n=5) fick i textruta utveckla:

"Egen vårdplats för gnagare o kaniner"

"I nuläget skulle metalldelar på otoskopet (de tuggar sönder plast) hjälpa."

"Vi tar emot och har god kunskap."

"Utbildning av personal"

"Lägre kostnader för djurägare att behöva betala"

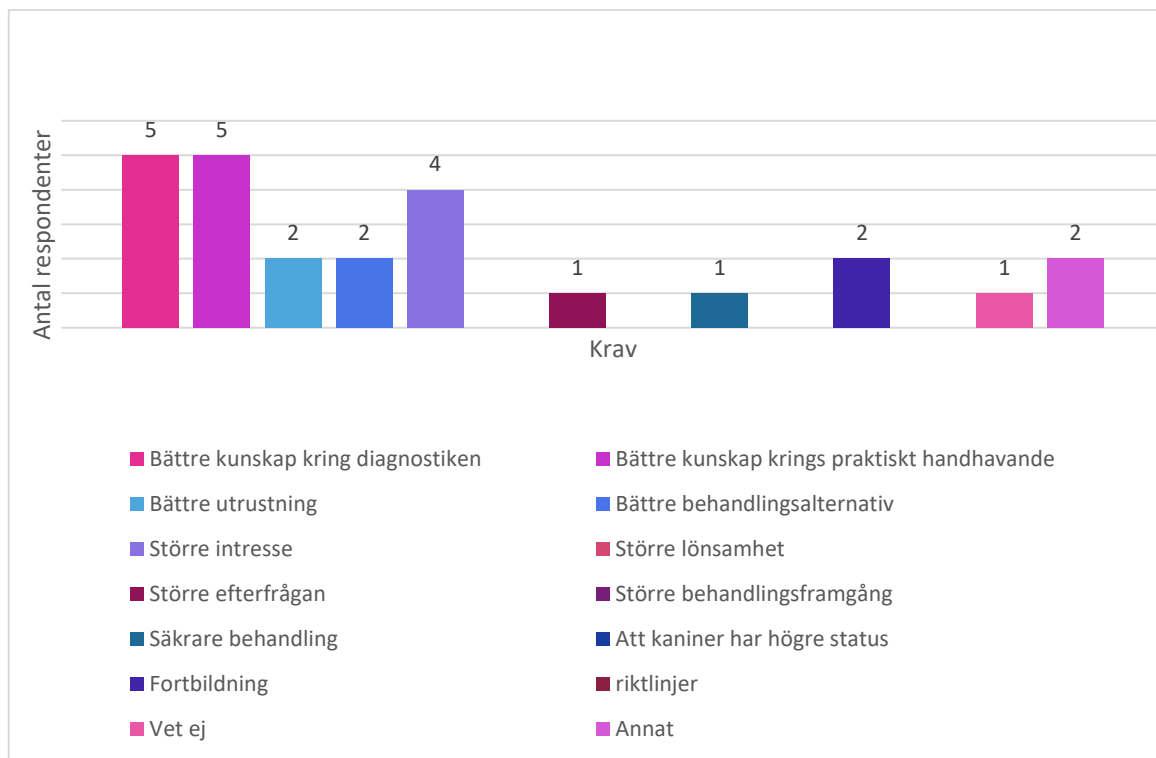
Respondenterna som svarade "Nej" på frågan om de på akutmottagningen tar emot kaniner fick ange varför de inte tar emot kaniner i dagsläget (tabell 2) samt vad som skulle krävas för att de skulle göra det i framtiden (figur 5).

Tabell 2. Respondenternas svar på frågan "Vad är anledningen till att ni ej tar emot kaniner? Fler svar är möjliga." (n=7)

<i>Brist på kunskap</i>	6
<i>Brist på intresse</i>	3
<i>Brist på lämplig utrustning</i>	1
<i>Brist på tid</i>	0
<i>Brist på efterfrågan</i>	0
<i>Brist på erfarenhet</i>	6
<i>Brist på fortbildning</i>	1
<i>Bristande lönsamhet</i>	0
<i>Kaniners status i samhället</i>	0
<i>Osäkerhet i behandling</i>	1
<i>Osäkerhet i hantering</i>	1
<i>Avsaknad av riktlinjer</i>	1
<i>Kliniken specialiserade på andra arter</i>	3
<i>Vet ej</i>	1
<i>Annat</i>	1

Den som svarade "Annat" (n=1) fick i textruta utveckla:

"Djurägarens krav på att man ska vara specialiserad på smådjur, vilket vi inte har någon veterinär som är. Jag är själv intresserad men har ingen kollega som också är det"

Figur 5. Respondenternas svar på frågan "Vad skulle krävas för att er akutmottagning skulle ta emot kaniner? Fler svar är möjliga". (n=7)

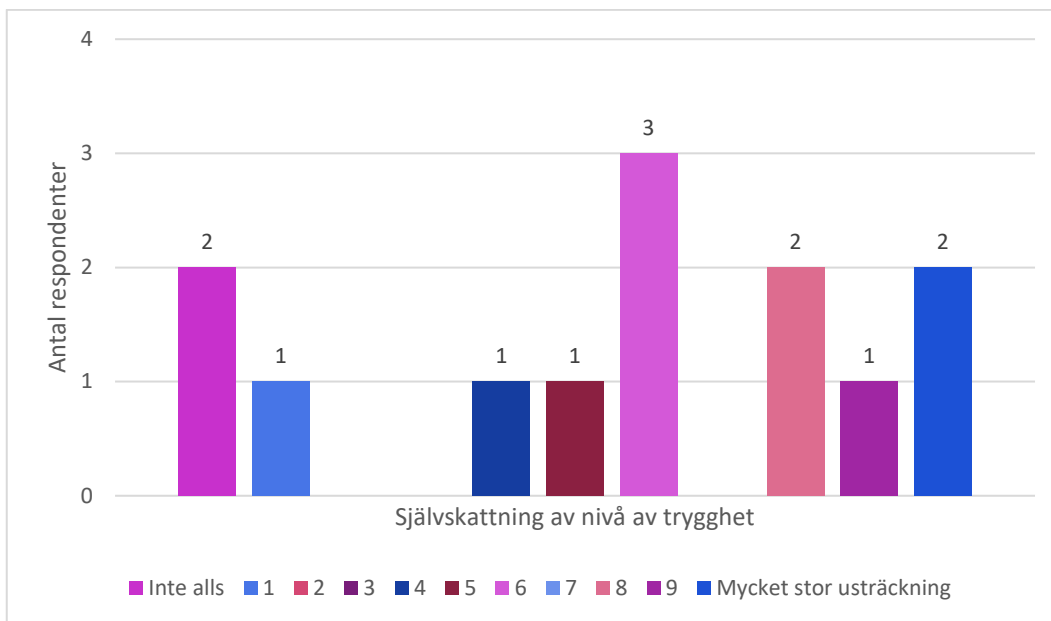
De som svarade "Annat" (n=2) fick i textruta utveckla:

"Möjligheten att förvara bytesdjur i en miljö där de inte utsätts för rovdjur under sin vård"

"Bättre kunskap"

5.3 Självsfattning av nivå av trygghet

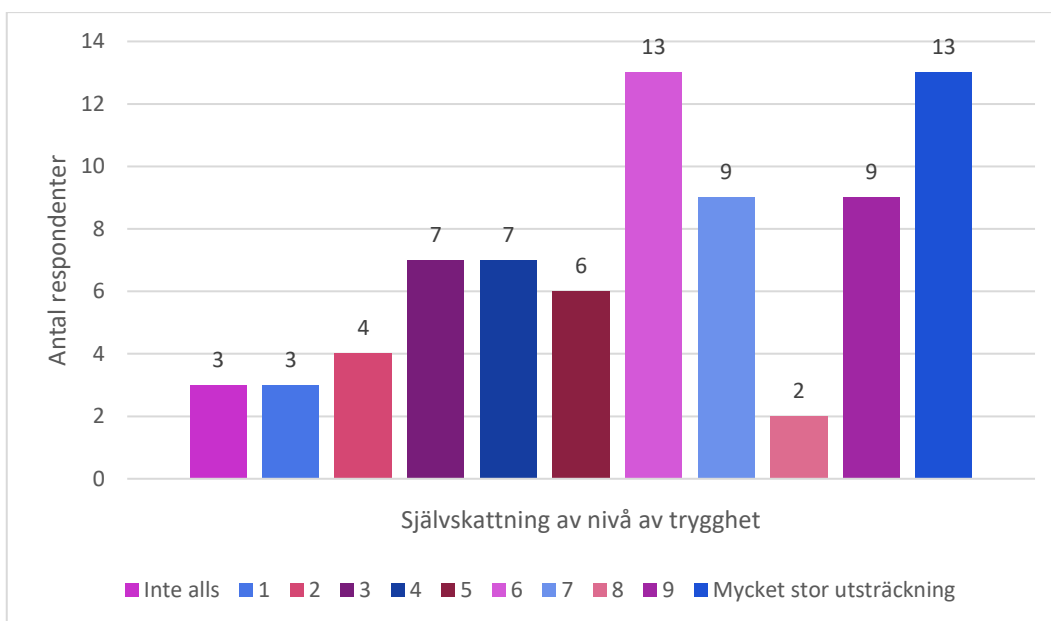
De respondenter som svarade "Veterinär" på frågan om yrkesroll fick ange hur trygga de känner sig i diagnostisering av kaniner (figur 6). Medelvärde för hur trygga veterinärerna kände sig på att diagnostisera kaniner var 5,6 på en skala mellan noll och tio.

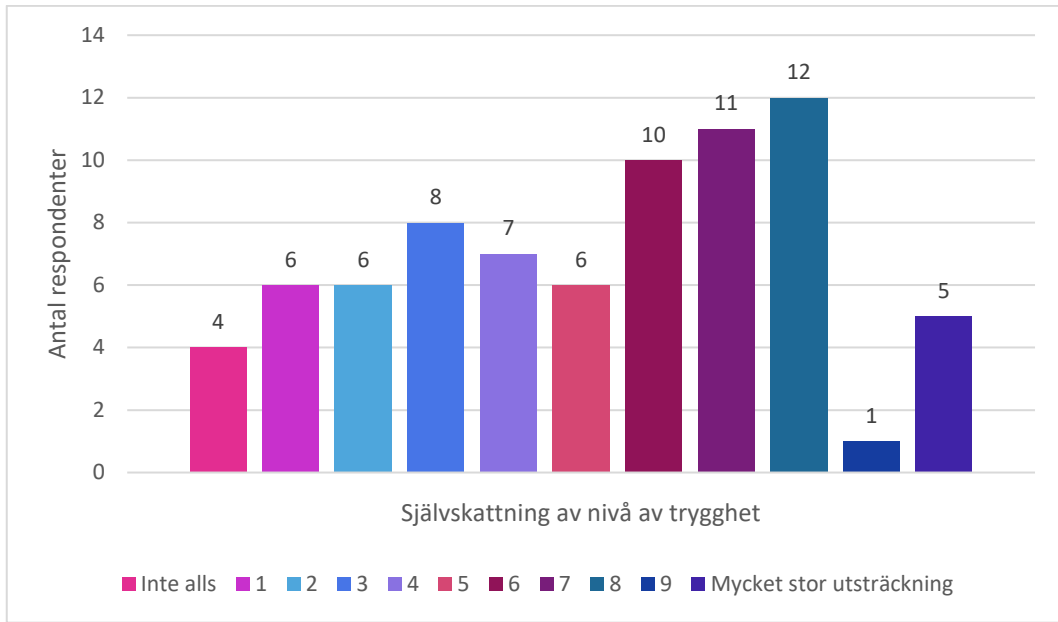
Figur 6. Respondenternas svar på frågan "I hur stor utsträckning känner du dig trygg i **diagnostisering** av kaniner?". (n=13).

Därefter följde två frågor om hur trygga respondenterna känner sig i hantering och behandling av kaniner som alla, oberoende av yrkesroll, fick svara på.

Medelvärde för hur trygga respondenterna kände sig i hantering av kaniner var 6,0 (figur 7) medan medelvärdet var 5,2 (figur 8) för tryggheten i behandling av kaniner på en skala mellan noll och tio.

Figur 7. Respondenternas svar på frågan "I hur stor utsträckning känner du dig trygg i **hantering** av kaniner?". (n=76).

*Figur 8. Respondenternas svar på frågan "I hur stor utsträckning känner du dig trygg i **behandling** av kaniner?". (n=76).*

6. Diskussion

Som kaninägare är frustrationen stor när fredagskvällen kommer och kaninen blir sjuk. Kaninen är redan undersökt tidigare i veckan och har stått på behandling men blir dålig igen så fort medicineringen avslutats. Samtal rings till alla jouröppna djurkliniker inom två timmars bilfärd och svaret är detsamma från alla: ”Nej, vi har tyvärr inte kompetens på plats för att hjälpa kanin.”. En klinik säger ”vi kan hjälpa till med avlivning”. Kaninen i fråga blir bara sämre och sämre för varje timme som går och först 13 timmar efter att symptomen återkommit finns någon som kan ta emot. Kaninen överlevde då, men blev aldrig riktigt frisk. Tre dagar senare var situationen inte längre hållbar och kaninen fick avlivas. Hade han varit vid liv idag om kompetensen hade funnits tillgänglig tidigare? Den frågan kommer aldrig kunna besvaras, men med det här arbetet finns en förhoppning om att belysa problemet med brist på kunnig personal under dygnets alla timmar, veckans alla dagar. Kaninägaren i scenariot är en av studenterna bakom detta arbete.

I djurskyddslagen 4 kap. 1§ Vård av djur och operativa ingrepp (SFS 2022:1465) anges att ”ett djur som är skadat eller sjukt ska snarast ges nödvändig vård eller avlivas” (SFS: 2022:1465). I resultatet är det däremot enbart 61% som anger att kaniner alltid är välkomna på akutmottagningen. De 30% som svarat att det ”beror på” har i stor utsträckning angivit att det beror på vilken personal som finns tillgänglig vid det specifika tillfället. Detta kan innebära en stor stress för kaninägare som vid ett tillfälle kunnat vända sig till en klinik och fått hjälp, för att vid nästa tillfälle bli nekade på grund av bristande kompetens. Det kan då vara en svårighet att veta var det går att vända sig i stället då tydlig information inte alltid finns att tillgå vilket i sin tur kan medföra att vård fördröjs ytterligare då tid behöver läggas på att hitta tillgänglig veterinärklinik. Vissa respondenter som svarade ”beror på” angav att de däremot alltid tar emot för avlivning. De som svarade ”nej”, 9%, antas inte ta emot kanin alls oavsett tillstånd eller önskad åtgärd.

I vissa delar av landet finns fler kliniker som går att vända sig till för att försöka få hjälp medan det i andra delar av landet kanske bara finns en. Tar denne då inte emot har kaninägaren få eller kanske inga andra alternativ på var denne kan vända sig för hjälp med vård av sin kanin. En fråga som uppstår är var kaninägarna tar vägen när ingen klinik kan ta emot dem, något som detta arbete inte kan besvara. Vad som däremot går att vara relativt säker på är att tiden från insjuknande till adekvat vård förlängs. Det är lagligt att vid behov själv avliva sin kanin, så länge rätt kompetens finns och en godkänd metod används (Jordbruksverket 2025). Många av svaren på enkäten kom från större städer vilket kan anses naturligt då

det finns fler kliniker och därmed fler möjliga respondenter i de större städerna. Däremot går det inte att dra en slutsats kring om det ger en representativ bild av möjligheterna till akutvård för kaniner i olika delar av landet då långt ifrån all landets personal på djurkliniker besvarat enkäten.

Å ena sidan är det ur ett etiskt perspektiv inte försvarbart att kaniner ska nekas vård på grund av sin art, å andra sidan riskerar kaninerna att felbehandlas om de tas emot av personal med bristande kompetens. Detta innebär en svår balansgång för personalen på akutmottagningen. Ur ett miljömässigt perspektiv är det även svårt att försvara de långa resvägar som kan bli nödvändiga om närliggande akutmottagningar inte har möjligheter att ta emot kaninen. På fritextfrågan om de största utmaningarna med att ta emot kaniner på akutmottagningen angav en respondent *”Sämre försäkringarna (lägre tak), väntat för länge då många kliniker inte tar emot, vilket leder till långa resor eller att en djurägare väntar för länge”* vilket belyser både miljömässiga, etiska och ekonomiska svårigheter. Låga försäkringstak och ägares ovilja att gå vidare med vård för de höga summor vården kan kosta lyfts på samma fråga av tolv respondenter, antingen i kombination eller som separata faktorer.

Brist på kunskap och utbildning om kaniner återkommer som svar på många av enkätens frågor, både på flervalfrågor och i fritext oberoende av respondenternas yrkesroll. Trots att kaniner är Sveriges tredje vanligaste husdjur (Agraria 2024) anger 48 respondenter att bristen på kunskap och utbildning om kaniner är det svåraste med att ta emot dem på akutmottagningen vilket vittnar om brister i utbildningarna. När respondenterna självsfattade hur trygga de kände sig i diagnostisering, hantering och behandling av kaniner var medelvärdet oroväckande lågt för samtliga frågor. Det högsta medelvärdet var på frågan om hantering (medelvärde 6,0) vilket fortfarande är relativt lågt. Adekvat hantering av djuret är grundläggande för att kunna diagnostisera och behandla djuret, resultatet vittnar däremot om att det hos många förekommer en osäkerhet redan i hanteringen. På frågan till veterinärerna om hur trygga de kände sig i diagnosticering av kaniner var medelvärdet 5,6 vilket indikerar relativt stor osäkerhet totalt sett, även om några respondenter angav att de kände sig väldigt trygga. Angående trygghet i att behandla kaniner var medelvärdet 5,2.

Något som beskrivs problematiskt i såväl litteraturen (DeCubellis 2016; Mäkitaipale et al. 2015) som i svaren på enkäten är kaniners benägenhet att dölja smärta och sjukdom. I studien av Forder et al. (2024) beskrevs ägare ha svårt att bedöma ”mild” och ”måttlig” smärta men relativt säkert kunna bedöma ”ingen” och ”svår” smärta vilket indikerar att kaninerna har väldigt ont när ägarna väl uppfattar det. Till detta ses ett samband med arbetets enkät där 16 respondenter angivit att kaninerna ofta är väldigt sjuka när de väl tas till akutmottagningen då

ägarna inte uppfattat tecken på sjukdom eller smärta i tid. Kaniners stresskänslighet tas upp av 14 respondenter som en utmaning och det kan antas att det svåra är bristande möjligheter att förse kaninen med en lämplig och stressreducerande miljö. Dofter och ljud från rovdjur innebär stress för små bytesdjur och på en smådjursklinik som i huvudsak behandlar katter och hundar kan det antas vara svårt att på ett tillfredsställande sätt erbjuda kaniner en trygg miljö.

Av respondenter som svarat ”nej” på frågan om de tar emot kaniner på akutmottagningen har fem av sju (71,4%) valt att ange var i landet dessa arbetar. Skåne län sticker ut i resultatet där tre av åtta respondenter (37,5%) svarat ”nej”. De andra representerade länen är Västmanlands län där 1 av 6 (16,7%) svarat ”nej” och Västra Götalands län där en av nio (11%) svarat ”nej”. Av de sju som svarat ”nej” har sex (85,7%) angett att ”brist på erfarenhet” och ”brist på kunskap” är anledningarna. På frågan kring vad som skulle krävas för att deras akutmottagning skulle ta emot kaniner har fem (71,4%) angett ”bättre kunskap kring diagnostiken” och ”bättre kunskap kring praktiskt handhavande” vilket visar på att det framför allt är bristen på kunskap som är anledningen till att tillgången till akut sjukvård för kaniner är begränsad.

Flera respondenter har angivit att de bara tar emot kaniner med vissa sjukdomstillstånd där olika typer av GI-problematik är det mest frekvent förekommande. Detta är ett av de sjukdomstillstånd som beskrivs i arbetets bakgrund och som är vanligt och snabbt blir livshotande (Oglesbee & Lord 2020). Magatoni beror i många fall på felaktig skötsel men kan även uppkomma utan känd orsak. Att få vård i tid kan vara skillnaden mellan liv och död (Oglesbee & Lord 2020). DeCuballis (2016) beskriver stress som en orsak till GI-problem. Som bytesdjur blir kaniner stressade i okända miljöer vilket gör att slutsatsen kan dras att bilresor leder till stress vilket i sin tur är relaterat till ökad risk för GI-problem. Ju färre veterinärkliniker som kan ta emot kaniner på akutmottagningen desto längre riskerar resvägarna bli.

I studien av Mäkitaipale et al. (2015) hade en stor andel av kaninerna problem med tänderna utan att ägarna märkt det vilket indikerar att tandproblem i sig inte nödvändigtvis är livshotande. Däremot kan felväxande tänder leda till bland annat reducerat födointag eller anorexi vilket i sin tur kan leda till GI-problem (DeCuballis & Graham 2013) som riskerar bli livshotande.

Akuta sjukdomar behöver inte nödvändigtvis vara artspecifika, det finns sjukdomstillstånd som är mer eller mindre akuta för alla arter. Av de sjukdomstillstånd som tas upp i arbetets bakgrund är andningsproblem, ögonproblem, dystoki och skelettskador exempel på sådana. Alla djur som lider

av något av dessa sjukdomstillstånd, oavsett art, behöver akut vård snarast vilket kräver att det finns en akutmottagning som tar emot dem.

Flera av respondenterna av enkäten har angivit samma kliniker som arbetsplats, vilket bidrar till att det blir en snedvriden bild av hur stor andel kliniker som tar emot kaniner, utan snarare ger en bild av hur stor andel av respondenter som arbetar på kliniker som tar emot. För att få en representativ bild av hur stor andel kliniker som faktiskt tar emot kaniner skulle det krävas att enkäten nådde alla kliniker med akutmottagning samt att endast ett svar för varje klinik registrerades.

”Bristande lönsamhet”, ”Bristande efterfrågan”, ”Brist på tid” och ”Kaniners status i samhället” angavs inte vara anledningar till att kaniner inte togs emot på akutmottagningarna. Detta var svarsalternativ som fanns i enkäten då det förväntades vara anledningar som förekom. Det är däremot glädjande att så inte var fallet.

En stor andel av enkätens respondenter var Leg. Djursjukskötare, troligtvis då enkäten bland annat publicerades i en Facebookgrupp för enbart Leg. Djursjukskötare. Veterinärgrupperna som hittades tillät enbart veterinärer eller veterinärstudenter att bli medlemmar varför enkäten inte kunde publiceras där. Den grupp som hittades där veterinärer var medlemmar var ”*Veterinärmedicin Exotics*” vilket kan ha orsakat viss snedvridning då medlemmarna i gruppen sannolikt är mer intresserade av exotiska sällskapsdjur, inklusive kaniner, än veterinärer i allmänhet. För att få ett jämnare antal djursjukskötare och veterinärer som respondenter hade enkäten kunnat distribueras via mejl till kliniker, vilket fanns som reservplan om svarsantalet hade blivit för lågt. Syftet med enkäten beskrevs redan i den Facebookinlägg som publicerades vilket kan ha föranlett att främst personer med visst intresse för kaniner valt att besvara enkäten vilket kan ha bidragit till viss snedvridning.

Vissa av enkätens frågor hade svarsalternativ som i efterhand upptäcktes kunna tolkas på olika sätt vilket kan ha negativt påverkat validiteten. Ett exempel är svarsalternativet ”större intresse” som fanns på flera frågor där det kan tolkas både som större intresse hos personalen och större intresse från djurägare för den erbjudna tjänsten. När svarsalternativet skrevs syftade det till större intresse hos personalen, men hur respondenterna tolkade det är svårt att avgöra. Svarsalternativet ”större efterfrågan” fanns på samma frågor vilket kan till viss del ha tydliggjort att ”större intresse” syftade till personalens eget intresse.

I enkäten ställdes frågor kring hur situationen såg ut vid tillfället då respondenten besvarade enkäten, vilket bidrar till ökad reliabilitet då det är inte beroende av att respondenten kommer ihåg korrekt. Däremot går det inte att säkerställa att alla

respondenter svarat sanningsenligt eller är helt insatta i hur situationen på den egna arbetsplatsen ser ut.

Arbetet hade väldigt breda inklusionskriterier där det egentligen enda kravet för deltagande var att personen arbetade på en smådjursklinik med akutmottagning vid tidpunkten då denne besvarade enkäten. Breda inklusionskriterier valdes medvetet för att möjliggöra ett större svarsantal. Visst bortfall förekom under enkätens gång men inget tydligt samband med vid vilken fråga kan ses. Enkäten var kort och gick snabbt att besvara med en övergripande andel flervalsfrågor vilket även detta var ett medvetet val för att få in så många fullständiga svar som möjligt. Svarsantalet överträffade det förväntade vilket enbart ses som positivt.

7. Slutsats

Många sjukdomar kan drabba kaniner med mer eller mindre akuta förlopp. I många fall döljer kaninerna sjukdom och smärta och är därför väldigt sjuka när det väl uppfattas av ägarna. Ett antal sjukdomstillstånd kan uppstå på grund av felaktig skötsel, utfodring och hantering.

Inställningen till kaniner på akutmottagningen varierar kraftigt. Vissa erbjuder allt, vissa erbjuder inget, vissa erbjuder en del och hos vissa beror det på vem som är på plats. För att fler kliniker ska kunna tänka sig ta emot kaniner i framtiden krävs i stor utsträckning mer kunskap kring diagnostik och praktiskt handhavande samt större intresse, men en slutsats för alla Sveriges kliniker går inte att dra utifrån tillgängligt underlag.

Kunskapsbrist var den klart vanligast rapporterade utmaningen med att ta emot kaniner på akutmottagningen och angavs av både Leg. Djursjukskötare och veterinärer. Mer och bättre utbildning kring kaniner och dess sjukdomar behövs för att personalen på svenska veterinärkliniker ska känna att de har rätt förutsättningar för att ta emot, diagnostisera och behandla kaniner.

För en fullständig bild kring kaniners möjlighet till akut vård och kring veterinärklinikers inställning till kaniner på akutmottagningen i Sverige som helhet krävs en mer omfattande och heltäckande studie än detta arbete.

Referenser

- Agria (2024). Katten – Populäraste sällskapsdjuret i Sverige.
<https://www.agria.se/katt/artiklar/om-katt/katten-popularaste-sallskapsdjuret-i-sverige/> [2026-01-29]
- Andrew, S.E. (2002). Corneal diseases of rabbits. *Veterinary Clinics of North America: Exotic Animal Practice*. 5 (2), 341–356. [https://doi.org/10.1016/S1094-9194\(01\)00003-2](https://doi.org/10.1016/S1094-9194(01)00003-2)
- Crowell-Davis, S. (2021). Rabbit behavior. *Veterinary Clinics of North America: Exotic Animal Practice*. 24 (1), 53–62. <https://doi.org/10.1016/j.cvex.2020.09.002>
- DeCubellis, J. (2016). Common emergencies in rabbits, guinea pigs, and chinchillas. *Veterinary Clinics Of North America: Exotic Animal Practice*. 19 (2), 411–429. <https://doi.org/10.1016/j.cvex.2016.01.003>
- DeCubellis, J. & Graham, J. (2013). Gastrointestinal disease in guinea pigs and rabbits. *Veterinary Clinics of North America: Exotic Animal Practice*. 16 (2), 421–435. <https://doi.org/10.1016/j.cvex.2013.01.002>
- Desprez, I. & Chassang, L. (2025). Rabbit gastroenterology. *Veterinary Clinics of North America: Exotic Animal Practice*. 28 (2), 209–225. <https://doi.org/10.1016/j.cvex.2024.11.001>
- Fallström, H. (2025). Exotiska sällskapsdjur – svåra att läsa, otäcka att behandla? Sveriges lantbruksuniversitet. [Avancerad nivå, A2E]. https://stud.epsilon.slu.se/21884/1/fallstrom_h_250206.pdf [2026-02-13]
- Forder, C., Benato, L. & Rooney, N.J. (2024). An investigation into how accurately UK rabbit owners identify pain in their pet rabbits. *BMC Veterinary Research*. 20 (122). <https://doi.org/10.1186/s12917-024-03947-7>
- Garcia-Pertierra, S., Ryan, J., Richardson, J., Koterwas, B., Keeble, E., Eatwell, K. & Clements, D.N. (2020). Presentation, treatment and outcome of long-bone fractures in pet rabbits (*Oryctolagus cuniculus*). *Journal of Small Animal Practice*. 61 (1), 46–50. <https://doi.org/10.1111/jsap.13087>
- Gleeson, M.D., Sanchez-Migallon Guzman, D. & Paul-Murphy, J.R. (2019). Clinical and pathological findings for rabbits with dystocia: 10 cases (1996-2016). *Journal of the American Veterinary Medical Association*. 254 (8), 953–959. <https://doi.org/10.2460/javma.254.8.953>
- Gruber, A., Pakozdy, A., Weissenböck, H., Csokai, J. & Künzel, F. (2009). A retrospective study of neurological disease in 118 rabbits. *Journal of Comparative Pathology*. 140 (1), 31–37. <https://doi.org/10.1016/j.jcpa.2008.09.009>
- Harcourt-Brown, F.M. (2007). The progressive syndrome of acquired dental disease in rabbits. *Journal of Exotic Pet Medicine*. 16 (3), 146–157. <https://doi.org/10.1053/j.jepm.2007.06.003>

- Hillyer, E.V. (1994). Pet rabbits. *Veterinary Clinics of North America: Small Animal Practice*. 24 (1), 25–65. [https://doi.org/10.1016/S0195-5616\(94\)50002-0](https://doi.org/10.1016/S0195-5616(94)50002-0)
- Jekl, V. (2021). Respiratory disorders in rabbits. *Veterinary Clinics of North America: Exotic Animal Practice*. 24 (2), 459–482. <https://doi.org/10.1016/j.cvex.2021.01.006>
- Jordbruksverket (2025). *Slakt, avlivning och hantering av döda kaniner inom lantbruket*. <https://jordbruksverket.se/djur/lantbruksdjur-och-hastar/kaniner-inom-lantbruket/slakt-avlivning-och-hantering-av-doda-kaniner-inom-lantbruket> [2026-04-08]
- Künzel, F. & Fisher, P.G. (2018). Clinical signs, diagnosis, and treatment of *Encephalitozoon cuniculi* infection in rabbits. *Veterinary Clinics of North America: Exotic Animal Practice*. 21 (1), 69–82. <https://doi.org/10.1016/j.cvex.2017.08.002>
- Maini, S. & Hartley, C. (2019). Guide to ophthalmology in rabbits. *In Practice*. 41 (7), 310–320. <https://doi.org/10.1136/inp.l4775>
- Meredith, A.L. & Richardson, J. (2015). Neurological diseases of rabbits and rodents. *Journal of Exotic Pet Medicine*. 24 (1), 21–33. <https://doi.org/10.1053/j.jepm.2014.12.007>
- Mitchell, M.A & Tully, T.N. (red.) (2009). *Manual of Exotic Pet Practice*. Saunders. <https://doi.org/10.1016/B978-1-4160-0119-5.X5001-X>
- Mäkitaipale, J., Harcourt-Brown, F.M. & Laitinen-Vapaavuori, O. (2015). Health survey of 167 pet rabbits (*Oryctolagus cuniculus*) in Finland. *Veterinary Record*. 177 (16), 402–424. <https://doi.org/10.1136/vr.103213>
- Naff, K.A. & Craig, S. (2012). The domestic rabbit, *Oryctolagus Cuniculus*: Origins and history. I: Suckow, M.A., Stevens, K.A. & Wilson, R.P. (red). *The Laboratory Rabbit, Guinea Pig, Hamster, and Other Rodents*. Academic Press. 157–163. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-380920-9.00006-7>
- Oglesbee, B.L. & Lord, B. (2020). Gastrointestinal diseases of rabbits. I: Quensenberry, K.E., Orcutt, C.J., Mans, C. & Carpenter, J.W. (red). *Ferrets, Rabbits and Rodents: Clinical Medicine and Surgery*. Saunders. 174–187. <https://doi.org/10.1016/B978-0-323-48435-0.00014-9>
- Peiffer Jr, R.L., Pohm-Thorsen, L. & Corcoran, K. (1994). Models in ophthalmology and vision research. I: Manning, P.J., Ringer, D.H. & Newcomer, C.E. (red). *The Biology of the Laboratory Rabbit*. Academic Press. 409–433. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-469235-0.50025-7>
- Rooney, N.J., Blackwell, E.J., Mullan, S.M., Saunders, R., Baker, P.E., Hill, J.M., Sealey, C.E., Turner, M.J. & Held, S.DE. (2014). The current state of welfare, housing and husbandry of the English pet rabbit population. *BMC Research Notes*. 7 (942). <https://doi.org/10.1186/1756-0500-7-942>
- SFS 2022:1465. Vård av djur och operativa ingrepp.

- Shadle, A.R. (1936). The attrition and extrusive growth of the four major incisor teeth of domestic rabbits. *Journal of Mammalogy*. 17 (1), 15–21.
<https://doi.org/10.2307/1374543>
- Sveriges Kaninvälfärdsförening (u.å.). Kaninvänliga kliniker.
<https://skvf.se/kaninvanligklinik/> [2026-01-28]
- Yang, W., Li, M., Zhang, C., Zhang, X., Guo, M. & Wu, Y. (2022). Pathogenicity, colonization, and innate immune response to *Pasteurella multocida* in rabbits. *BMC Veterinary Research*. 18 (416). <https://doi.org/10.1186/s12917-022-03517-9>

Studenternas AI-utlåtande

Under arbetets gång har ChatGPT använts i liten utsträckning. Vi har frågat om förslag på artiklar inom specifika ämnen, men sedan alltid sökt upp samma artikel själva i PubMed och alltså aldrig använt oss av den länken som AI försett oss med. Vi har även vid fåtalet tillfällen bett om tips på ord för att komplettera en mening, samt frågat om meningsbyggnaden är grammatiskt korrekt. Fördelar med AI är att det går fort att använda, en slagning ger väldigt många svar och det går att tydligt specificera precis vad för svar som önskas samt att det går att be om saker i form av frågor och behöver alltså inte fundera på korrekta sökord och liknande. Nackdelar innefattar att AI kan hitta på saker och man därför behöver vara kritisk och alltid dubbelkolla all information som ges. Det primära vi lärt oss om/av att använda AI i skrivprocessen har varit att det går att förenkla saker och göra saker fortare om AI används på rätt sätt. Vi anser att AI ska användas i relativt liten utsträckning men att man inte bör vara rädd för att ta hjälp av det om det kan förenkla. Det bör finnas väldigt tydliga riktlinjer kring vad som är okej användning och inte.

Tack

Tack till våra handledare för vägledning genom skrivprocessen. Vi vill även rikta ett tack till våra respondenter, ni var fler än förväntat och vi uppskattar era tankar jättemycket!

Bilaga 1 Enkätfrågor

Hej

Vi heter Amalia Modh och Kajsa Palmgren och studerar sista året på Djursjukskötprogrammet på Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU). Den här våren skriver vi vår kandidatuppsats i ämnet Djuromvårdnad där vi valt att fokusera på akutmottagningars inställning till att ta emot kaniner. Enkäten är helt anonym och det ställs inga frågor om känsliga uppgifter.

Enkäten beräknas ta 5 minuter och du kan när som helst välja att avsluta enkäten.

Vid frågor om examensarbetet är du välkommen att kontakta oss eller våra handledare på SLU, Maria Andersson och Anna Lundberg.

Amalia Modh: Aamh0001@stud.slu.se
Kajsa Palmgren: Kapa0007@stud.slu.se
Maria Andersson: Maria.andersson@slu.se
Anna Lundberg: Anna.lundberg@slu.se

Vi uppskattar om du tar dig tid att svara på vår enkät.

Med vänliga hälsningar,

Amalia Modh och Kajsa Palmgren
Djursjukskötarestudenter, SLU

1.

Arbetar du i nuläget på en smådjursklinik med akutmottagning?

Ja

Nej

2.

Om du vill ange skulle vi uppskatta att få veta i vilken stad eller på vilken klinik du arbetar (frivillig)

3.

Vad är din yrkesroll?

Veterinär

Leg. djursjukskötare

Djurvårdare nivå 1.2 eller 3

Annat _____

4.

I hur stor utsträckning känner du dig trygg i diagnostisering av kaniner?

Inte alls

1

2

3

4

5

6

7

8

9

Mycket stor utsträckning

5.

I hur stor utsträckning känner du dig trygg i hantering av kaniner?

Inte alls

1

2

3

4

5

6

7

8

9

Mycket stor utsträckning

6.

I hur stor utsträckning känner du dig trygg i behandling av kaniner?

Inte alls

1

2

3

4

5

6

7

8

9

Mycket stor utsträckning

7.

Tror du att efterfrågan på akutsjukvård för kaniner kommer att:

Öka

Vara oförändrad

Minska

Vet ej

8.

Vad upplever du är den största utmaningen med att ta emot och behandla kaniner på akutmottagning?

9.

Tar ni emot kaniner på akutmottagningen?

Ja

Nej

Vet ej

Beror på _____

10.

Vad är anledningen till att ni ej tar emot kaniner? Fler svar är möjliga

- Brist på kunskap
- Brist på intresse
- Brist på lämplig utrustning
- Brist på tid
- Brist på efterfrågan
- Brist på erfarenhet
- Brist på fortbildning
- Bristande lönsamhet
- Kaniners status i samhället
- Osäkerhet i behandling
- Osäkerhet i hantering
- Avsaknad av riktlinjer
- Kliniken specialiserade på andra arter
- Vet ej
- Annat _____

11.

Vad skulle krävas för att er akutmottagning skulle ta emot kaniner? Fler svar är möjliga

- Bättre kunskap kring diagnostiken
- Bättre kunskap kring praktiskt handhavande
- Bättre utrustning
- Bättre behandlingsalternativ
- Större intresse
- Större lönsamhet
- Större efterfrågan
- Större behandlingsframgång
- Säkrare behandling
- Att kaniner har högre status
- Fortbildning
- Riktlinjer
- Vet ej
- Annat _____

12.

Vilka resurser finns på akutmottagningen när det kommer till kaniner? Fler svar är möjliga

Diagnostik

Provtagning

Behandling

Kirurgi

Avlivning

Vet ej

Annat _____

13.

Önskar ni ha bättre möjlighet att ta emot och behandla kaniner?

Ja

Nej

Vet ej

14.

Vad önskar ni vore bättre? Fler svar är möjliga

Bättre kunskap kring diagnostiken

Bättre kunskap kring praktiskt handhavande

Bättre utrustning

Bättre behandlingsalternativ

Större intresse

Större lönsamhet

Större efterfrågan

Större erfarenhet

Större behandlingsframgång

Säkrare behandling

Att kaniner har högre status

Fortbildning

Riktlinjer

Vet ej

Annat _____

Stort tack för dina svar!

Dela gärna enkäten med dina kollegor!

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU kan publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver i sådana fall godkänna publiceringen. I samband med att du godkänner publicering kommer SLU även att behandla dina personuppgifter (namn) för att göra arbetet sökbart på internet. Du kan närsomhelst återkalla ditt godkännande genom att kontakta biblioteket.

Även om du väljer att inte publicera arbetet eller återkallar ditt godkännande så kommer det arkiveras digitalt enligt arkivlagstiftningen.

Du hittar länkar till SLU:s publiceringsavtal och SLU:s behandling av personuppgifter och dina rättigheter på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>

Föreliggande arbete ska publiceras med 12 månaders fördröjning av fulltexten (tillfälligt läsningsembargo). Därefter ger jag/vi härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

JA, jag, Amalia Modh har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

JA, jag, Kajsa Palmgren har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

NEJ, jag, Amalia Modh ger inte min tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

NEJ, jag, Kajsa Palmgren ger inte min tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.